

Sygn. akt II CSK 144/08

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie z powództwa M. R. i K. N.

przeciwko A. P.

o ochronę dóbr osobistych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 30 września 2008 r.,

skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 13 listopada 2007 r.,

sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną i nie obciąża powodów kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanej.

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 16 stycznia 2007 r. zobowiązał pozwaną do złożenia powodom w terminie 14 dni od uprawomocnienia się wyroku oświadczenia woli o treści wyrażającej jej ubolewanie i przepraszej ich za nieprawdziwe dane ich dotyczące, a zawarte:

1/ w pismach z dnia 22 kwietnia 2005 r. skierowanych do B. N., K. G., M. P. w części dotyczącej tego, że potwierdzali celowo nieprawdę, iż była okłamywana i oszukiwana, iż wywoływali u niej zaniżoną ocenę jej przydatności zawodowej mającej na celu jej poniżenie i ośmieszenie, że była przez nich dyskryminowana, że ich decyzja o jej zwolnieniu nosiła znamiona represji podlegającej ściganiu przez prawo, iż przyczynami jej zwolnienia była chęć zemsty i chęć pozbycia się świadka ich podłości, niegodziwości i nienawiści”;

2/ w jej pozwie wszczynającym postępowanie przed Sądem Rejonowym w Ś. o sygn. WP (...) w części dotyczącej tego, iż żądali oni od pracowników Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej SKOK (...) w W., w czasie ustanowienia w niej zarządcy komisarycznego sprzeciwiania się mu i przekazywania o nim informacji z zagrożeniem, że w przeciwnym wypadku zostanie rozwiązana z nimi umowa o pracę oraz, że jej zwolnienie jest wykonaniem tej groźby. Nadto zasądził od pozwanej na rzecz każdego z powodów kwotę po 500 zł z ustawowymi odsetkami płatnymi do dnia 4.08.2005 r.

Sąd Apelacyjny na skutek apelacji pozwanej, wyrokiem z dnia 13 listopada 2007 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego przez oddalenie powództwa i apelacji powodów.

W motywach nie podzielił oceny jurydycznej Sądu Okręgowego przyjmującej, że pozwana naruszyła dobra osobiste powodów. Stwierdził, że pisma pozwanej z dnia 22 kwietnia 2005 r. były reakcją na wypowiedzenie jej umowy o pracę, zostały skierowane do członków rady nadzorczej spółdzielni i stanowiły skargę na działania zarządu spółdzielni. Były więc działaniem przewidzianym przez art. 46 prawa spółdzielczego, według którego do kompetencji rady nadzorczej należało rozpatrywanie skarg. Zatem pozwana realizowała przysługujące jej prawa podmiotowe, co wyłącza bezprawność jej działania.

Zgodne z prawem zdaniem Sądu Apelacyjnego było też wystąpienie przez pozwaną do Sądu Pracy przed którym postępowanie wykazało, że wypowiedzenie jej stosunku pracy było dotknięte wieloma uchybieniami. Krytykując w pismach

procesowych, skargach i odwołaniach zarząd spółdzielni, w tym powodów, nie wykroczyła poza ramy przysługujących jej uprawnień do obrony swoich praw jako strony procesowej.

Powodowie w skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach wymienionych w art. 398³ § 1 k.p.c. zarzucili naruszenie prawa materialnego:

- przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 24 § 1 k.c., polegające na przyjęciu, iż „pozwana nie dopuściła się naruszenia dóbr osobistych powodów, albowiem wykonywała swoje prawa podmiotowe - złożenie skargi do rady nadzorczej na działanie zarządu i odwołania do sądu pracy - i nie wykroczyła poza ramy przysługujących jej uprawnień. Tymczasem pozwana w sposób ewidentny przekroczyła zakres przysługujących jej praw podmiotowych, nadużywając ich i dopuszczając się naruszenia dóbr osobistych powodów poprzez sformułowanie pod ich adresem zniewag oraz pomówień...”
  - art. 6 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że pozwana, na której spoczywał ciężar udowodnienia okoliczności wyłączających bezprawność jej działania, zdołała te okoliczności wykazać i uchylić domniemanie z art. 24 § 1 k.c.;
  - art. 448 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, iż pomimo sformułowania przez pozwaną pism zawierających nieprawdziwe twierdzenia szkalujące powodów, nie zdołali oni wykazać zawinionego działania pozwanej;
- W ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzucili naruszenie:
- art. 328 § 2 przez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku podstawy faktycznej swego rozstrzygnięcia;
  - art. 378 § 1 k.p.c. przez nieodniesienie się w uzasadnieniu wyroku do zarzutów apelacji stron i niewyjaśnienie dlaczego zarzuty apelacji powodów nie zasługują na uwzględnienie;
  - art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 k.p.c. i 382 k.p.c. przez niewzięcie pod uwagę całego materiału procesowego i stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy;
  - art. 233 § 1 k.p.c. przez błędną ocenę zebranego materiału.

W konkluzji wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wymagają rozważenia zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia przepisów postępowania oraz kwestionujące dokonane ustalenia faktyczne. W tym przedmiocie należy przede wszystkim stwierdzić, że skarga kasacyjna w ramach drugiej podstawy została oparta między innymi na niedopuszczalnym zarzucie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., który w art. 398³ § 3 k.p.c. został wyłączony z podstaw kasacyjnych. Oznacza to, że Sąd Najwyższy jest związany stanem faktycznym sprawy przyjętym przez Sąd drugiej instancji za podstawę rozstrzygnięcia i ustalenia te nie mogą podlegać weryfikacji w postępowaniu kasacyjnym.

Nie mogą również odnieść zamierzonego skutku pozostałe zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego. Co do zarzucanego naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. trzeba zauważyć, że przepis ten zastosowany odpowiednio do uzasadnienia orzeczeń sądu drugiej instancji (art. 391 k.p.c.) oznacza, że uzasadnienie to nie musi zawierać wszystkich elementów uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, ale takie elementy, które ze względu na treść apelacji i na zakres rozpoznania sprawy wyznaczony przepisami ustawy są potrzebne do rozstrzygnięcia sprawy. Wbrew odmiennemu stanowisku skarżących uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia odpowiada tak określonym wymaganiom. W uzasadnieniu tym Sąd Apelacyjny jasno i w sposób nie budzący wątpliwości zajął konkretne umotywowane stanowisko, wskazał przyczyny dla których nie zaaprobował poglądu Sądu Okręgowego. Zatem w konfrontacji z treścią uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie daje się obronić teza skarżących, jakoby nie zawierało ono podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Nie naruszył też Sąd Apelacyjny przepisu art. 378 § 1 k.p.c. podając, że wobec przyjęcia braku bezprawności w działaniu pozwanej bezprzedmiotowe stało się szczegółowe odnoszenie się do zgłoszonych przez skarżących zarzutów apelacyjnych.

Zarzut naruszenia art. 391 w związku z art. 316 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. nie może być uwzględniony jako w istocie kwestionujący poczynione ustalenia. Sąd Apelacyjny bowiem uwzględnił w ocenie zebranego materiału także wskazane na uzasadnienie tego zarzutu rzekomo pominięte treści pism pozwanej. Oceniał całokształt treści wszystkich pism procesowych, skarg i odwołań pozwanej ze szczególnym podkreśleniem fragmentów pism wskazanych w pozwie, które w odczuciu skarżących naruszyły ich godność i stwierdził, że nie można im przypisać przymiotu bezprawności gdyż zostały podjęte w obronie przysługujących pozwanej praw podmiotowych [s. (...) uzasadnienia zaskarżonego wyroku].

Nie może też odnieść skutku zarzut naruszenia powołanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa materialnego.

Pogląd Sądu Apelacyjnego, że działania pozwanej nie były bezprawne, nie może być skutecznie zwalczany. Wprawdzie pojęcie działania bezprawnego nie jest w nauce i orzecznictwie w pełni ujednoczone, jednakże można uznać za ugruntowane stanowisko w orzecznictwie, iż bezprawne jest zachowanie sprzeczne z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę a nawet świadomość sprawcy. Natomiast wina jest przesłanką żądania opartego na przepisie art. 448 k.c.

Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych na ogół zalicza się: 1) działanie w ramach porządku prawnego, tj. działanie dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa, 2) wykazywanie prawa podmiotowego, 3) zgodę pokrzywdzonego (ale z zastrzeżeniem uchylenia jej skuteczności w niektórych przypadkach) oraz 4) działania w ochronie uzasadnionego interesu.

W rozpoznawanej sprawie należało rozważyć dwie pierwsze okoliczności jako wyłączające bezprawność. W tym przedmiocie dokonana przez Sąd Apelacyjny ocena przyjmująca, że działania pozwanej zostały podjęte w obronie przysługujących jej praw podmiotowych także jako strony procesu i nie przekraczały dopuszczalnych ram, a więc nie były bezprawne, jest prawidłowa i należyście umotywowana. Sam fakt wszczęcia, czy prowadzenia postępowań skargowego, odwoławczego, czy sądowego prowadzonych na podstawie przepisów prawa, nie może być zakwalifikowane jako naruszenie dóbr osobistych. W przeciwnym razie powództwo o ochronę tych dóbr mogłoby prowadzić do irracjonalnej konkluzji, że przewidziane prawem postępowanie jest w ogóle niedopuszczalne, ponieważ w subiektywnym odczuciu obwinionego narusza jego dobra osobiste.

Z tych względów Sąd Najwyższy skargę kasacyjną, jako pozbawioną uzasadnionych podstaw, oddalił (art. 398¹⁴), nie obciążając powodów na podstawie art. 102 k.p.c. kosztami postępowania kasacyjnego na rzecz pozwanej.